

Optimer din virksomheds markedsværdi med bæredygtig udvikling

Netværksdag

Vestermølle, Skanderborg 29. november 2022

Projektleder Ivan Damgaard

Optimer din virksomheds markedsværdi med bæredygtig udvikling

GODMORGEN og VELKOMMEN

Introduktion til dagen

Dagens program

Kl. 09.00 Velkomst og introduktion til dagen

Kl. 09.10 Forløbet fra første møde til nu

Kl. 10.00 Små indlæg og workshops om bæredygtig udvikling:

ESG Ledelsesrapportering, Risiko, medarbejder-inddragelse i ESG arbejdet, optimering af markedsværdi og væsentlighed

Kl. 12.00 Frokost

Kl. 13.00 Workshop: Læringspunkter og anbefalinger fra arbejdet med bæredygtig udvikling

Kl. 14.15 Kaffepause

Kl. 14.30 Præsentation og drøftelse af hver gruppes arbejde

Kl. 15.15 Fælles drøftelse om, hvordan arbejdet med bæredygtig udvikling kan komme til at gøre en forskel i landbruget

Kl. 15.45 Evaluering og afslutning på dagen

Hvorfor tilmeldte I jer forløbet?

Fra interviewene: Hvorfor har I tilmeldt jer forløbet?

"Det er federe at være på forkant"

"Jeg er usikker på, hvordan jeg når derhen (eg. Til klimaneutral og "ægte bæredygtig")"

"Vi kan se, vi kan få sparring, vi kan udbygge vores netværk, vi kan blive udfordret på vores tanker"

"Jeg er hele tiden på udkig efter inspiration og muligheder"

Har I opnået det?

SEGES mål for projektet

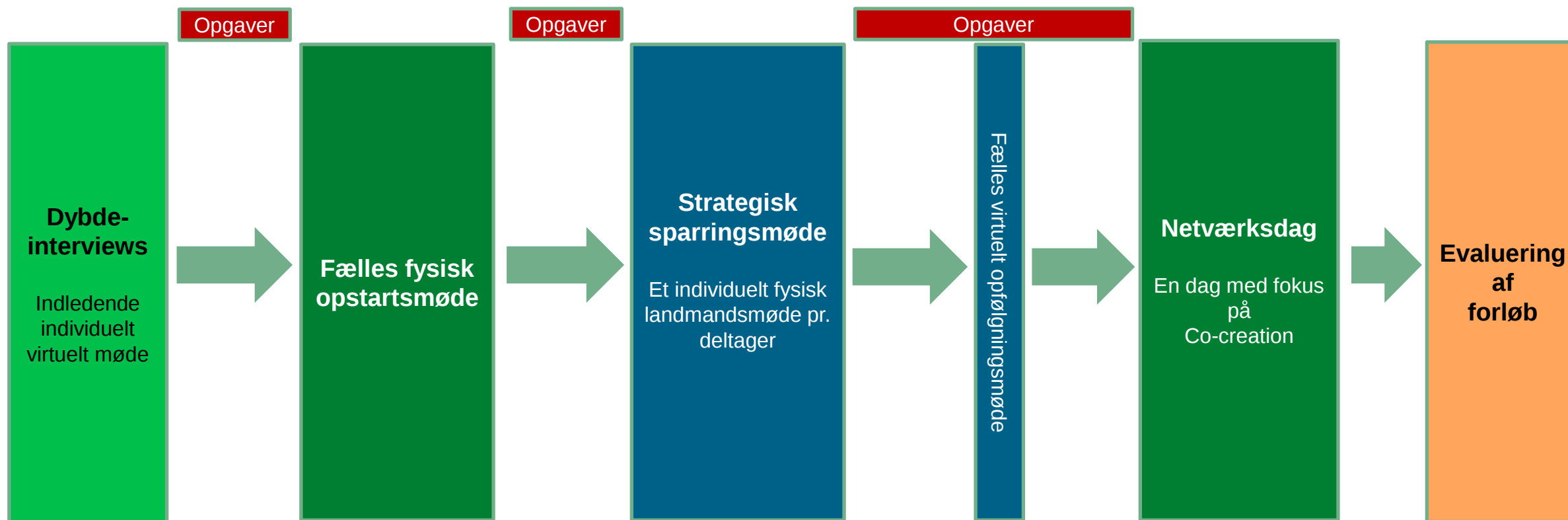
- at understøtte virksomhedsledelse og lederskab i forhold til en bæredygtig udvikling.
- at skabe nysgerrighed og viden hos deltagerne i forhold til at se muligheder i den bæredygtige udvikling
- at understøtte en bæredygtig udvikling af deltagernes virksomheder ved at give deltagerne indsigt i bæredygtige tiltag, brugen af ESG Ledelsesrapport som risiko og udviklingsværktøj.
- at gøre netværket til Bæredygtigheds MOV'er /forandringsagenter for bæredygtig udvikling i landbruget.

Forløbet til nu

Forløbet - struktur og proces

Forløbet overordnet

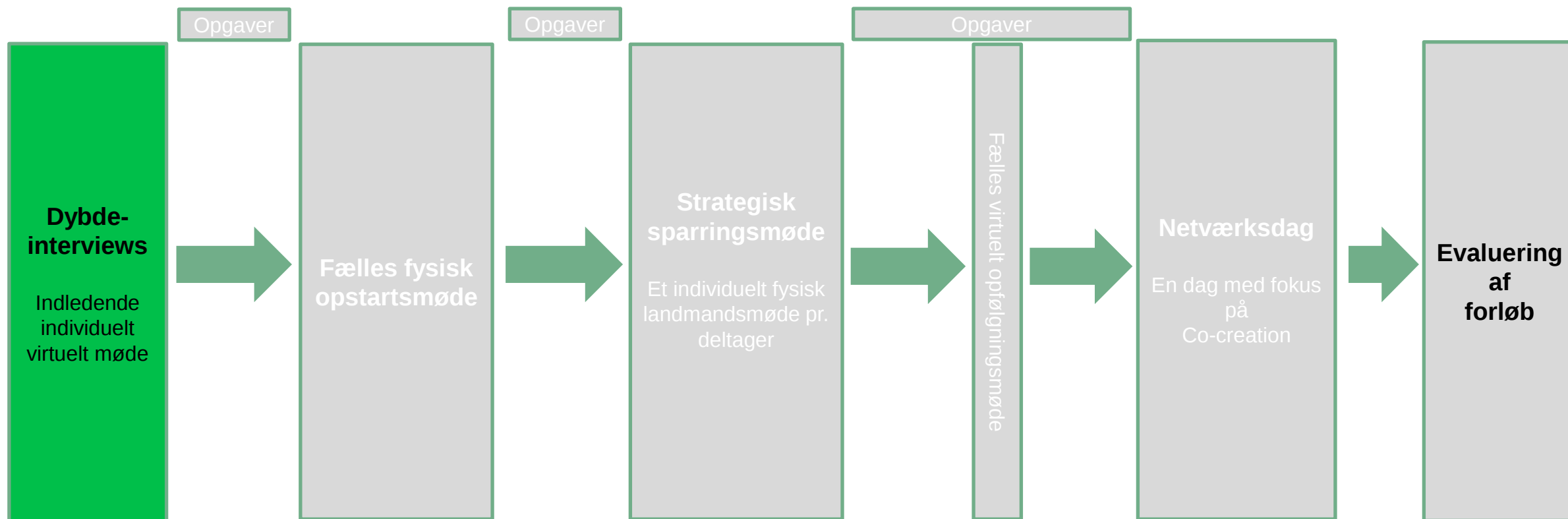
- **Indledende individuelt virtuelt møde** ultimo august – primo september 2022
- **Fælles fysisk opstartsmøde** Onsdag d. 7. september 2022 Vestermølle, Skanderborg
- **Sparringsmøde med landmanden** ultimo september – ultimo oktober
• **Virtuelt opfølgingsmøde** 16. og 17. november Hos den enkelte deltager
Fælles Teams møde for deltagerne
- **Netværksdag** Tirsdag d. 29. november 2022 Vestermølle, Skanderborg
- **Virtuel evaluering af forløb** primo december Fælles Teams møde for deltagerne

Forløbet overordnet

- Indledende individuelt virtuelt møde

ultimo august – primo september 2022

Styrker og svagheder som ejerleder/virksomhedsleder

Styrker

- Systematik
- Helikopterhøjde
- Give plads til medarbejderne
- God til at afbalancere personlig udvikling, familien og virksomheden
- Innovativ
- Kaster mange bolde op
- Ambitiøs
- Strategisk overblik
- Nysgerrig

Svagheder

- Finde nok plads til familien i spidsbelastninger
- Uddelegere ansvar/ have tillid til medarbejderne
- Opfølgning
- Konfliktskyhed
- Kaster for mange bolde op
- Utålmodig
- Ambitiøs
- Uorganiseret

Fra interviewene: Hvad er bæredygtig udvikling for jer?

- Hurtigt forbinder jeg det med miljø
- Udfase fossil energi
- Formindske sit aftryk
- Det er meget mere end klima, det er medarbejderne, det økonomiske
- At efterlade en klode til næste generation
- Være accepteret af omverdenen
- Jeg er ikke bange for bæredygtighed, det hænger sammen med økonomi
- Klima, økonomi og ledelse

Hvad er bæredygtig udvikling for jer i dag?
Har det ændret sig i forløbet?

Fra Interviewene: Hvordan arbejder I med bæredygtig udvikling?

- Optimering
- Præcisionsjordbrug
- Højere selvforsyningsgrad
- Konsolidering
- Det er en lang proces for, det er store investeringer
- Jeg ved ikke, om vi decideret arbejder med det
- Naturpleje
- Energiforsyning
- Alternative afgrøder
- Dokumentere via strategi – arbejder med ESG

Udfordringer og muligheder i bæredygtig udvikling

Udfordringer

- Hvad er bæredygtighed?
- Der er langt mellem aftager og leverandør
- Arealer tæt på vandløb
- Bæredygtighed og klima er et flyvsk begreb
- Følelser som en del af debatten
- At vælge den rigtige udviklingsvej
- Husdyrtung virksomhed
- Lovgivning
- Fokus på udviklingsområder

Muligheder

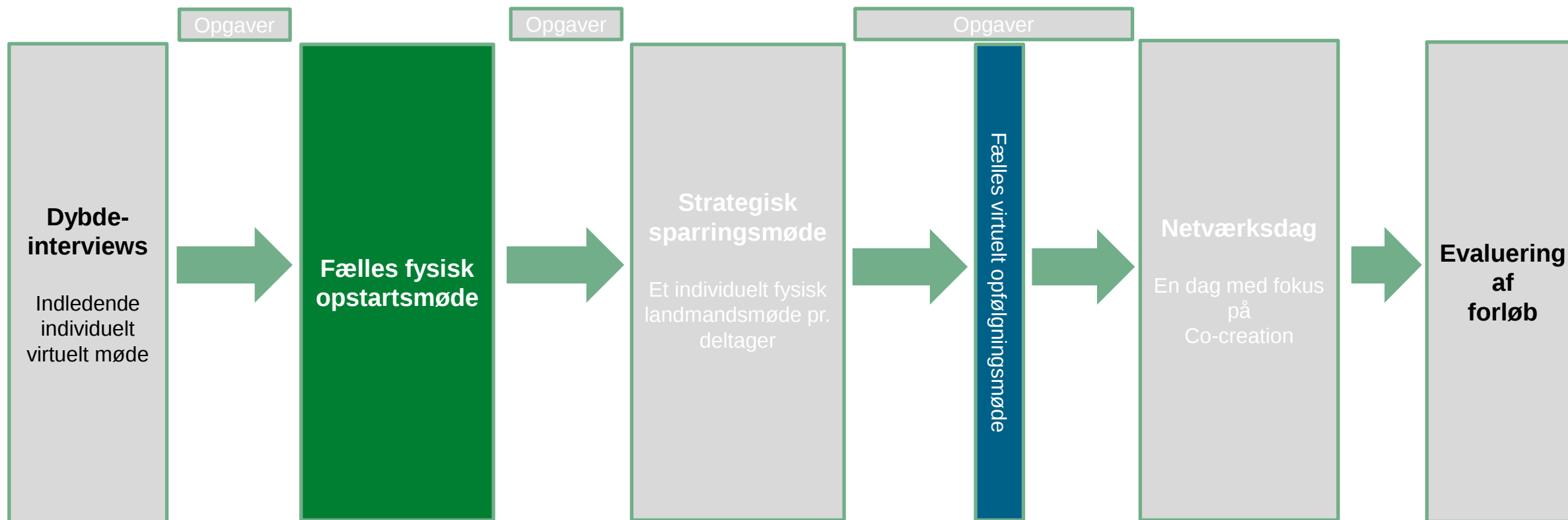
- Det er vigtigt at være foran, det kan dansk landbrug
- Markedsfremgang
- License to produce
- Dokumentation - synlighed
- En bæredygtig virksomhed til næste generation
- Multifunktionel jorddyrkning
- Markedsbaseret
- En forudsætning for finansiering

Forløbet overordnet

- Fælles fysisk opstartsmøde

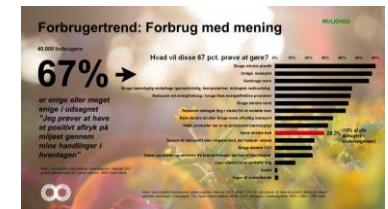
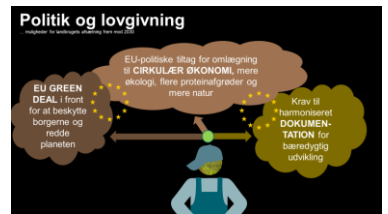
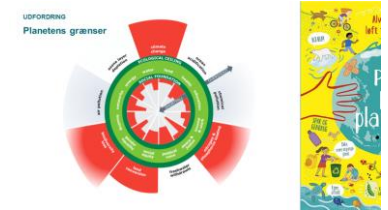
Onsdag d. 7. september 2022

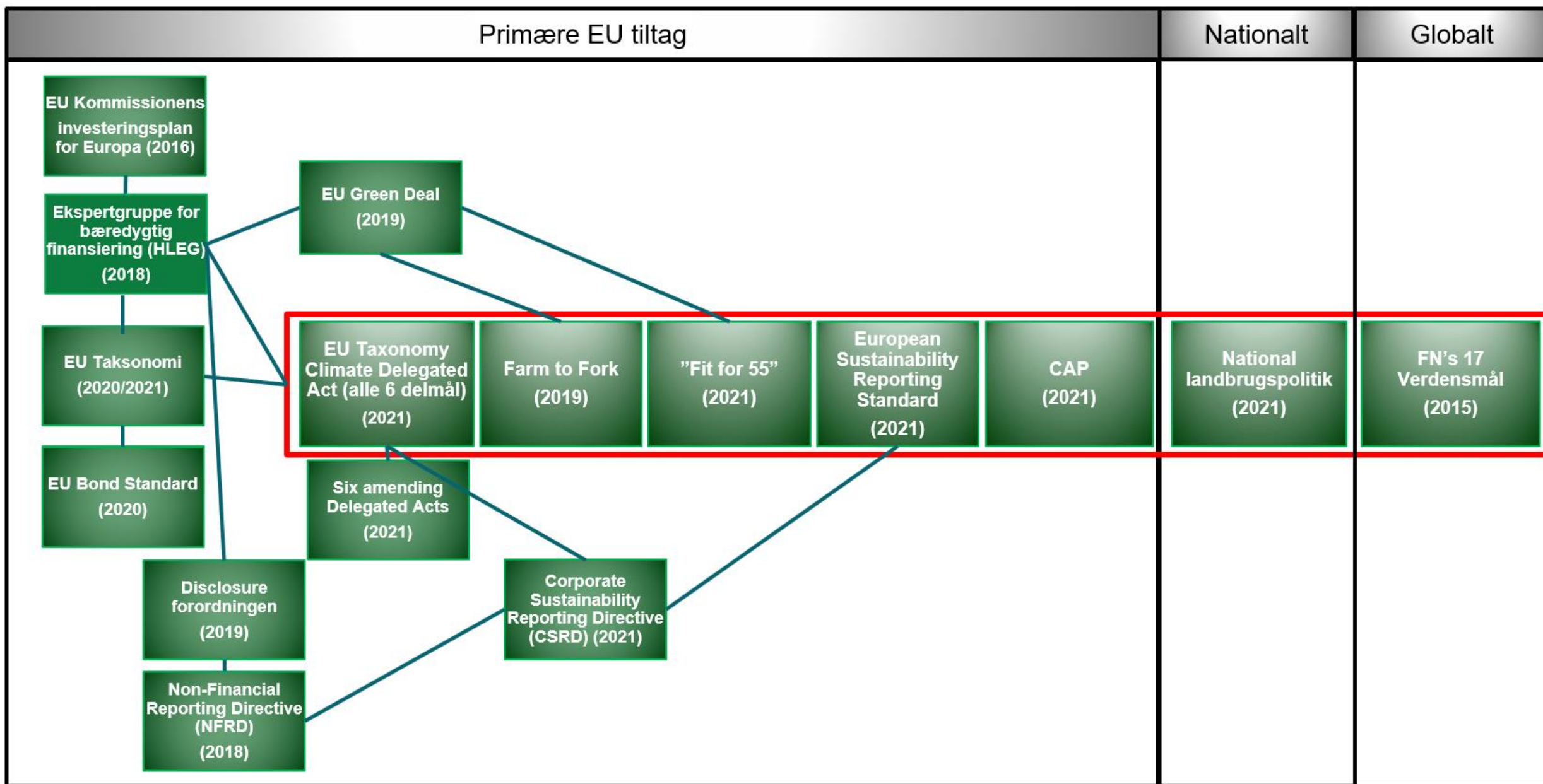
Vestermølle, Skanderborg

Omverdens analyse - Hvad vi gerne vil tale om ...

- De universelle udfordringer
- EU vil beskytte borgeren og redde planeten
- Markeder og forbrug i bevægelse
- Fokus: Klimarisici i landbruget

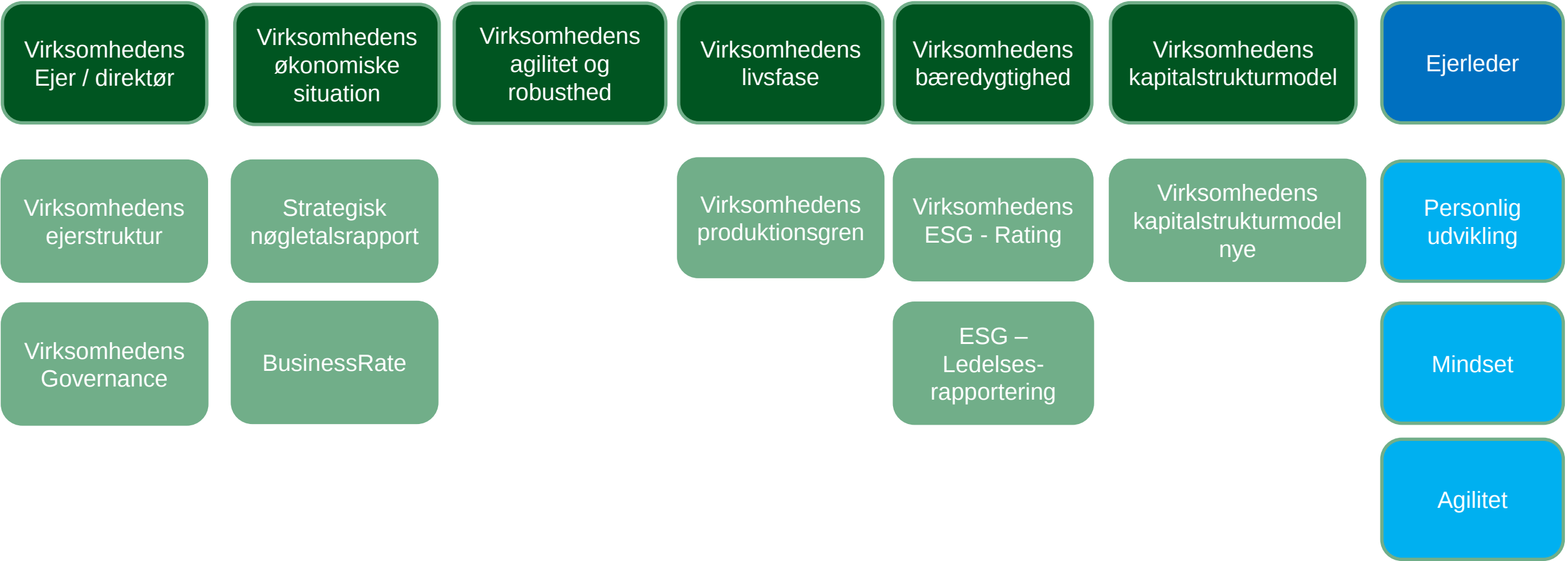
ESRS standarder (2021)

Sector-agnostic layer	Cross-cutting standards	ESRS 1 General provisions	ESRS 2 Strategy and business model	ESRS 3 Sustainability governance and organisation	ESRS 4 Sustainability material impacts, risks and opportunities	ESRS 5 Definitions for policies, targets, action plans and resources
	Topical standards	Environment	Social		Governance	
		ESRS E1 Climate change	ESRS S1 Own workforce – general		ESRS G1 Governance, risk management and internal control	
		ESRS E2 Pollution	ESRS S2 Own workforce – working conditions		ESRS G2 Products and services, management and quality of relationships with business partners	
		ESRS E3 Water & marine resources	ESRS S3 Own workforce – equal opportunities		ESRS G3 Responsible business practices	
		ESRS E4 Biodiversity & ecosystems	ESRS S4 Own workforce – other work-related rights			
		ESRS E5 Circular economy	ESRS S5 Workers in the value chain			
			ESRS S6 Affected communities			
		ESRS S7 Consumers / end-users				
Sector-specific layer	ESRS SEC1 Sector classification					
	40 sector standards to be drafted in stage 2					
Conceptual Guidelines*	ESRS P1 Sustainability statements					
	ESRG 1 Double materiality	ESRG 2 Characteristics of information quality	ESRG 3 Time horizons	ESRG 4 Boundaries and levels of reporting	ESRG 5 EU and international alignment	ESRG 6 Connectivity

* Not part of standards, conceptual guidelines can be used as non-authoritative reference for the implementation of the standards

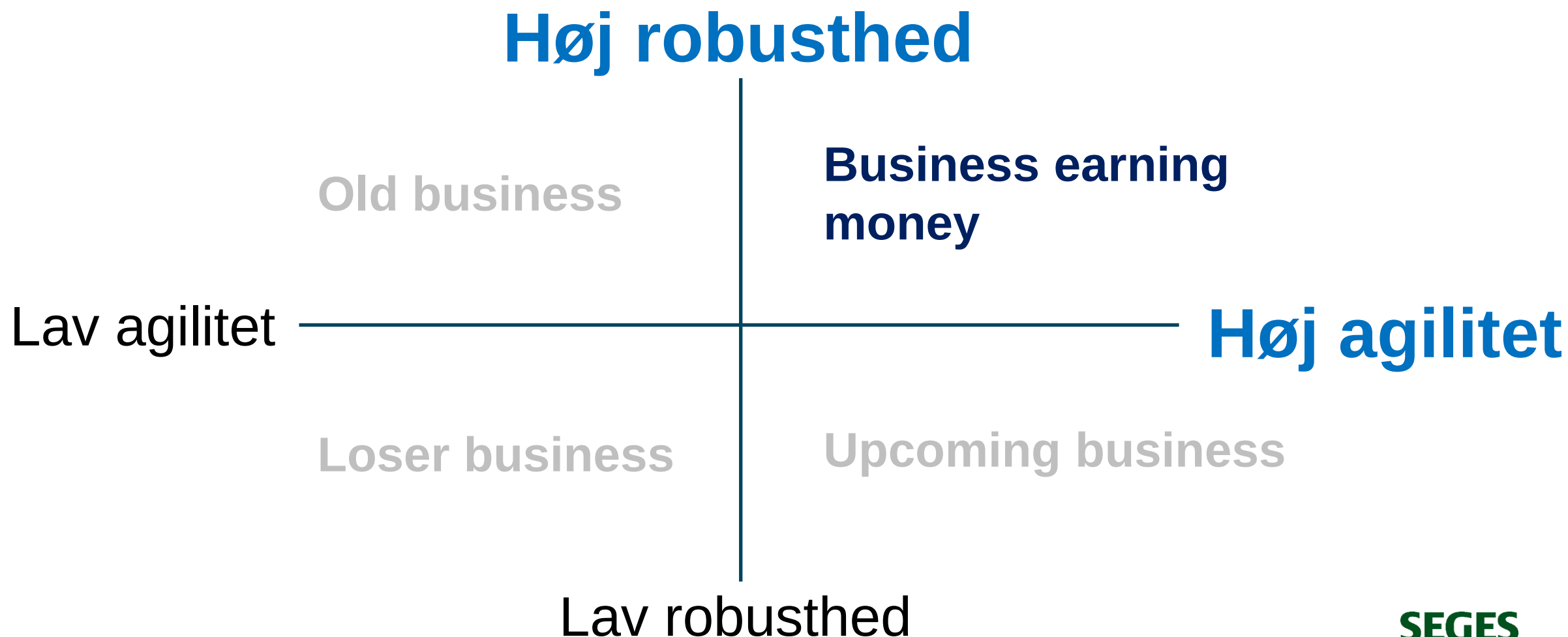
Afklaringsområder

▪ Hvad der skal analyseres og fokuseres på, når der arbejdes med bæredygtig udvikling og bæredygtig finansiering

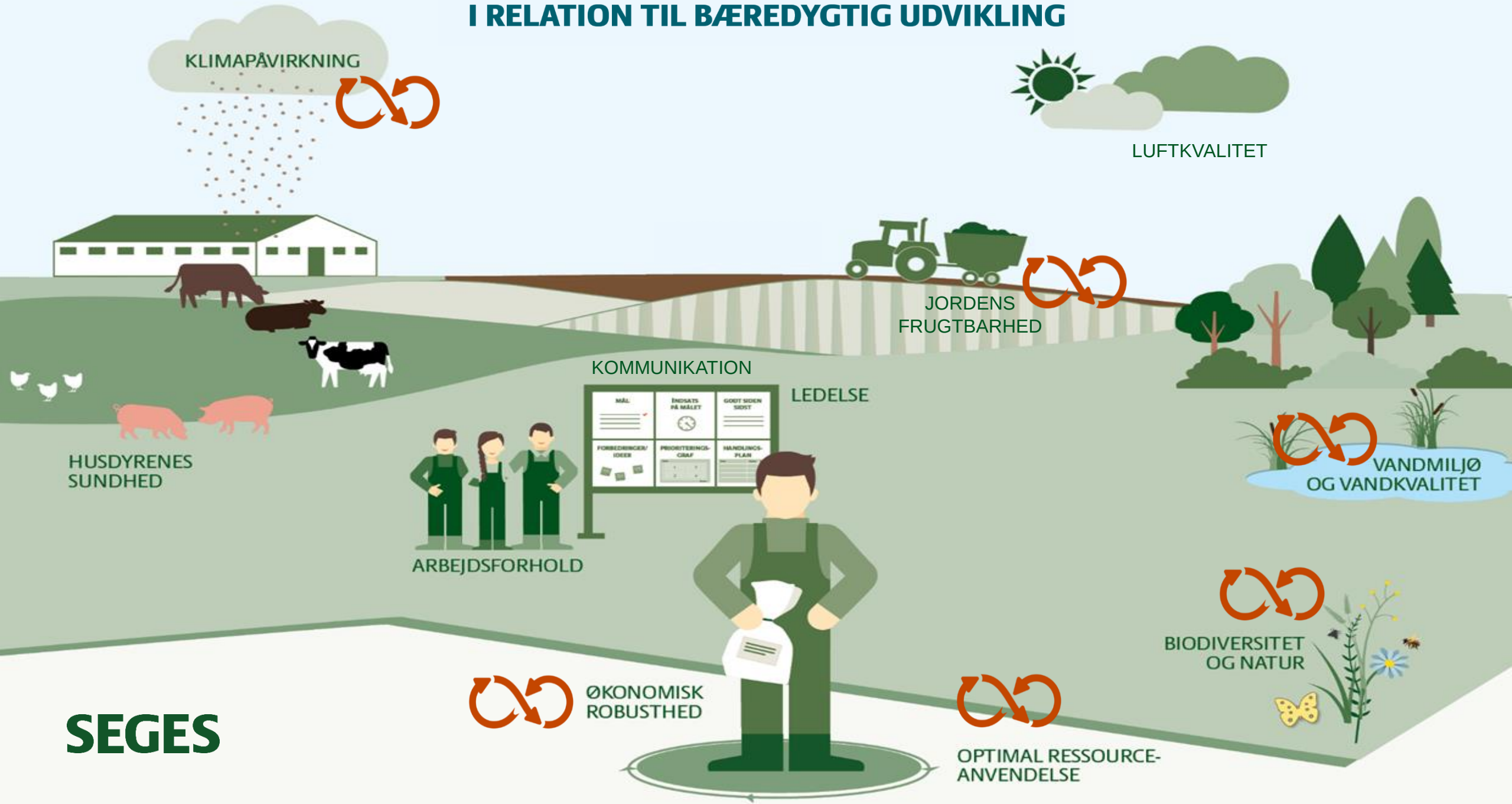

Virksomhedens bæredygtige udvikling

- Hvordan arbejder du mod høj robusthed og høj agilitet?

EN LANDBRUGSBEDRIFTS FORRETNINGSMODEL I RELATION TIL BÆREDYGTIG UDVIKLING

SEGES

Kapitalstruktur

- hvordan arbejder du med bæredygtig finansiering?

- Sådan finansierer du den grønne omstilling af din bedrift - SEGES TV

Sælger-
pantebrev

Banklån

Erhvervs-
obligation

Ekstern
investorlån

Vækstlån

Driftskredit

Ekstern
investorkapital

Realkreditlån

Crowdfundinglån

Etableringslån

Forpagtning

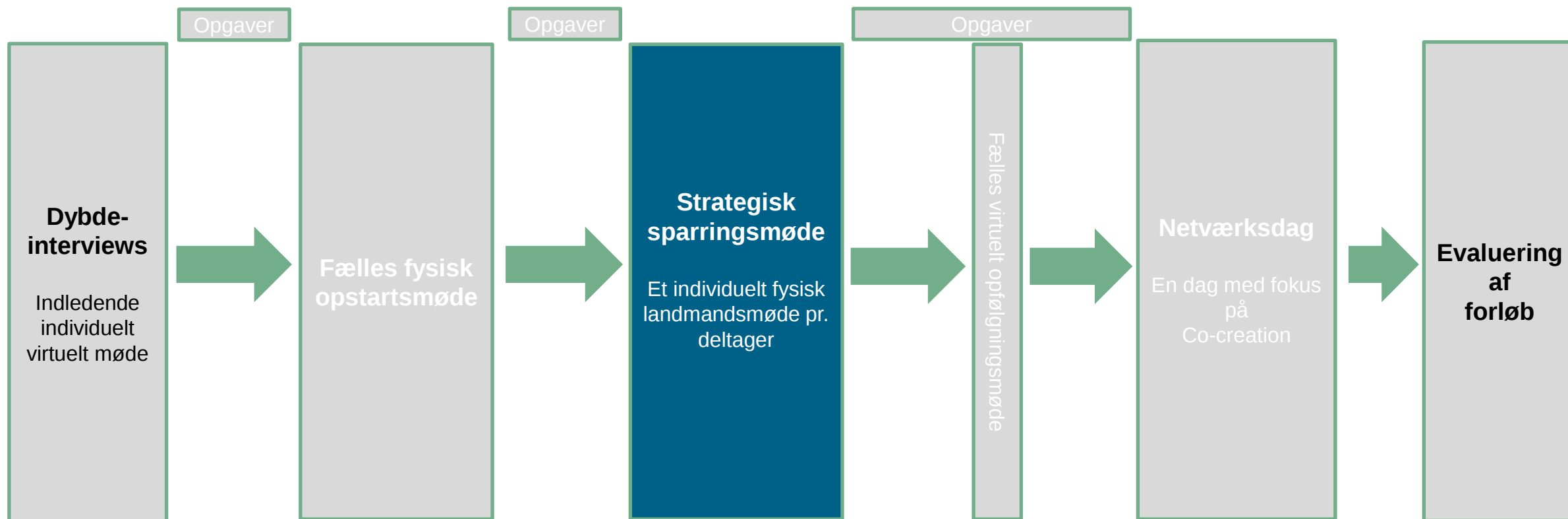
Leasing

Forløbet overordnet

- Sparringsmøde med landmanden

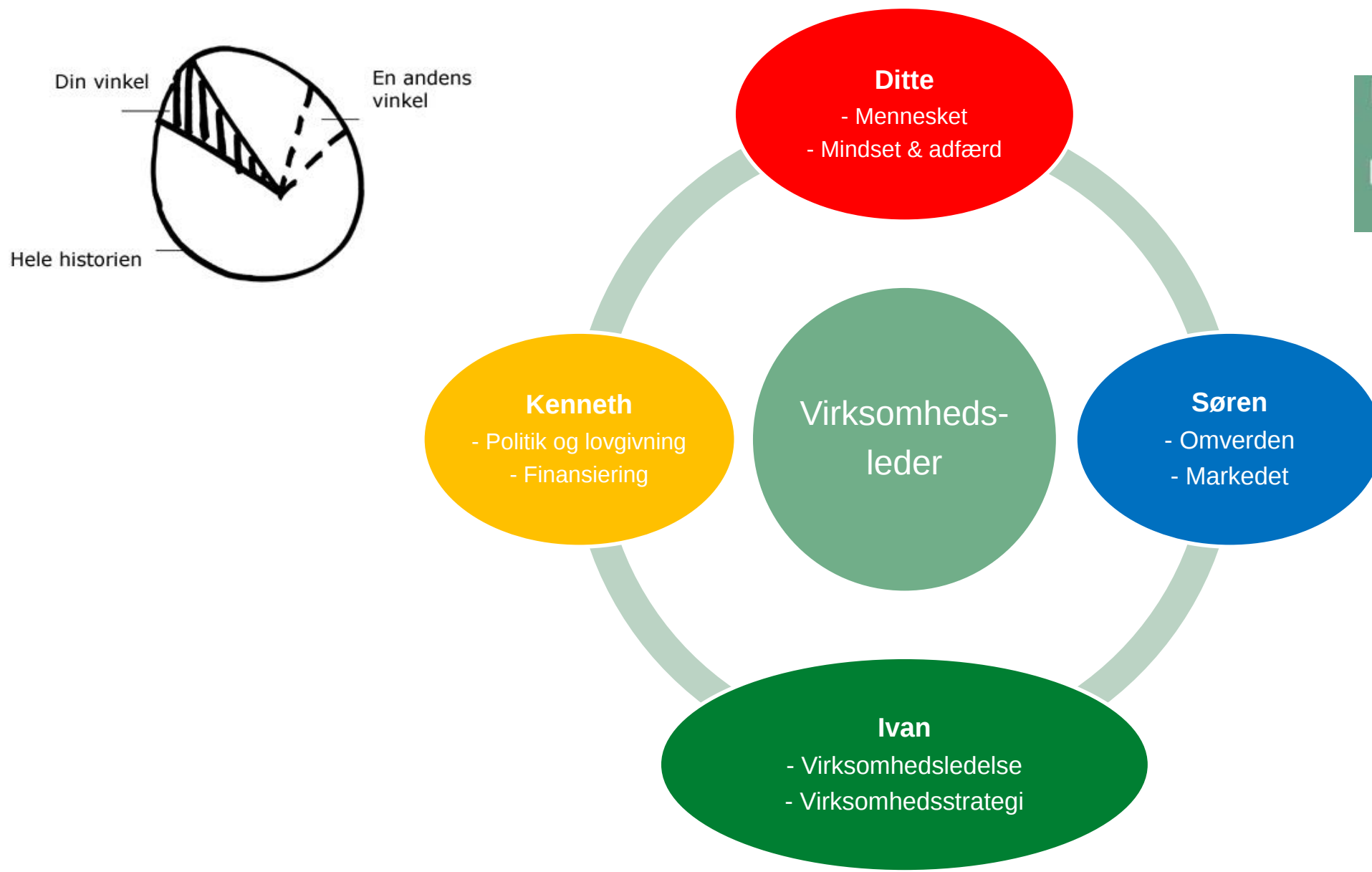
ultimo september – ultimo oktober

Hos den enkelte deltager

Advisory board møderne

- Hvordan vil du sikre tværfaglighed i din bæredygtige udvikling?

If you want to go fast
– go alone,
If you want to go far -
go together

Bæredygtige ESG tiltag i virksomheden

1. Mapping af potentielle bæredygtige tiltag i virksomheden og væsentlighedsanalyse

Economy		Environment		Social		Governance	
Bæredygtige tiltag	Væsentlighed	Bæredygtige tiltag	Væsentlighed	Bæredygtige tiltag	Væsentlighed	Bæredygtige tiltag	Væsentlighed
Økonomisk robusthed		Digitalisering		Arbejdsforhold		Compliance	
Soliditetsgrad		Klimabelastning		Netværk		APV	
Afkastningsgrad		Input – output optimering		Medarbejderhåndbog		ESG Ledelsesrapport	
Likviditetsgenerering		Gødningssystem		Attraktiv arbejdsplads		Risikostyring - Risikoafdækning	
		Gødningsstrategi		Bæredygtige ledelse		Budget	
		BioChar – Kulstoflagring		Aktive i lokalsamfundet		Virksomhedsstrategi	
		Præcisionslandbrug		Medarbejder involvering		Virksomhedsledelse	
		Nitrifikations hæmmere		Samfundskontakt		Lederskab	
		Efterafgrøder - alle marker		Åbent landbrug		Forretningsmodel	
		Pløjefri dyrkning		Socialt ansvar		Omkostningsstyring	
		Lastvognstransport gylle				Finansierings strategi	
		GPS styring / spor				Restitution for ejerledere	
		IPM 72 p				Investor muligheder	
		Lærkepletter				Nye forretningsområder	
		Naturområder				Compliance	
		Biomasse kort				Hurtig fakturering	
		Biogas				Leje mere jord	
		Biodiversitet				Omlægning til selskab	

2. Vurdering af væsentlighed for virksomhedens bæredygtige udvikling - score:

0 – ikke væsentligt tiltag for virksomhedens bæredygtige udvikling

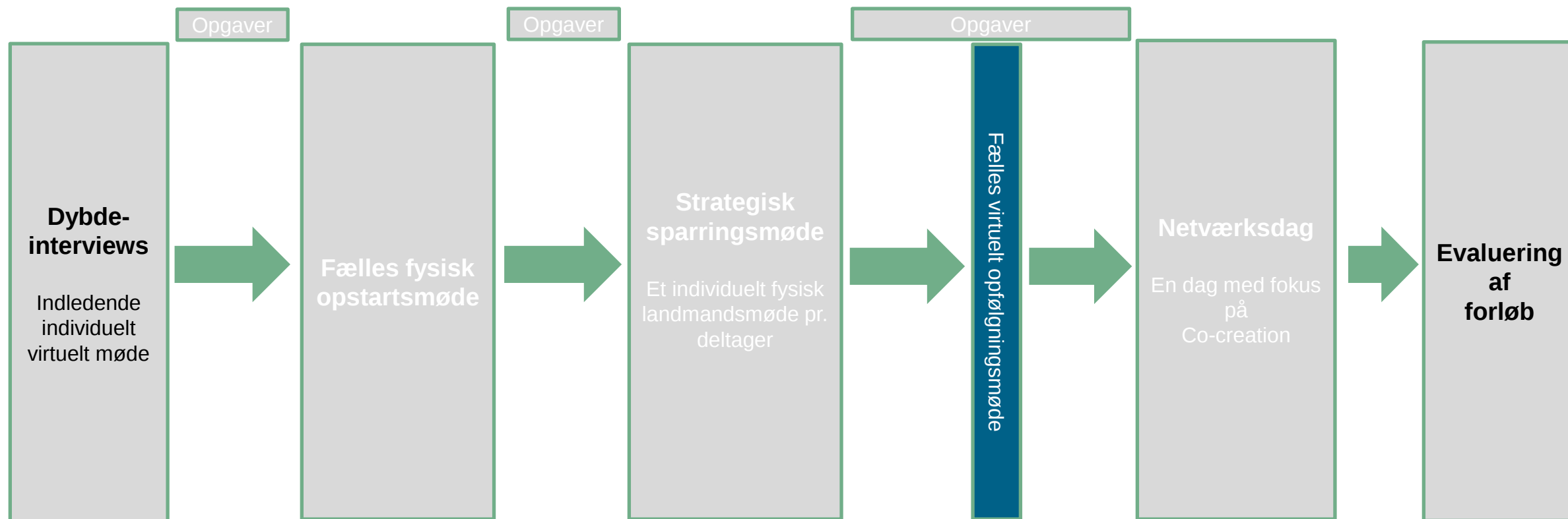
4 – meget væsentligt tiltag for virksomhedens bæredygtige udvikling

Forløbet overordnet

- Virtuelt opfølgningsmøde

16. og 17. november

Fælles Teams møde for deltagerne

Fra opfølgningsmødet

- Afledte fordele ved arbejdet med ESG

- Dyrkningsfællesskaber og projekter– passer det med bedriftens ESG mål?
- ESG rapporten i et samspil med strategien
- ESG kan bruges til at kortlægge fremdriften år efter år
- Kommunikationsværktøj
- Tiden på at lave rapporten har længe betalt sig ind
- Vi skal ikke kun arbejde på at reducere og optimere, men også på at agere i den verden vi har, som er klimaforandret.
- *"Jeg er ikke så bange for det, som jeg har været."*

Fra opfølgningsmødet

- Afledte fordele ved arbejdet med ESG

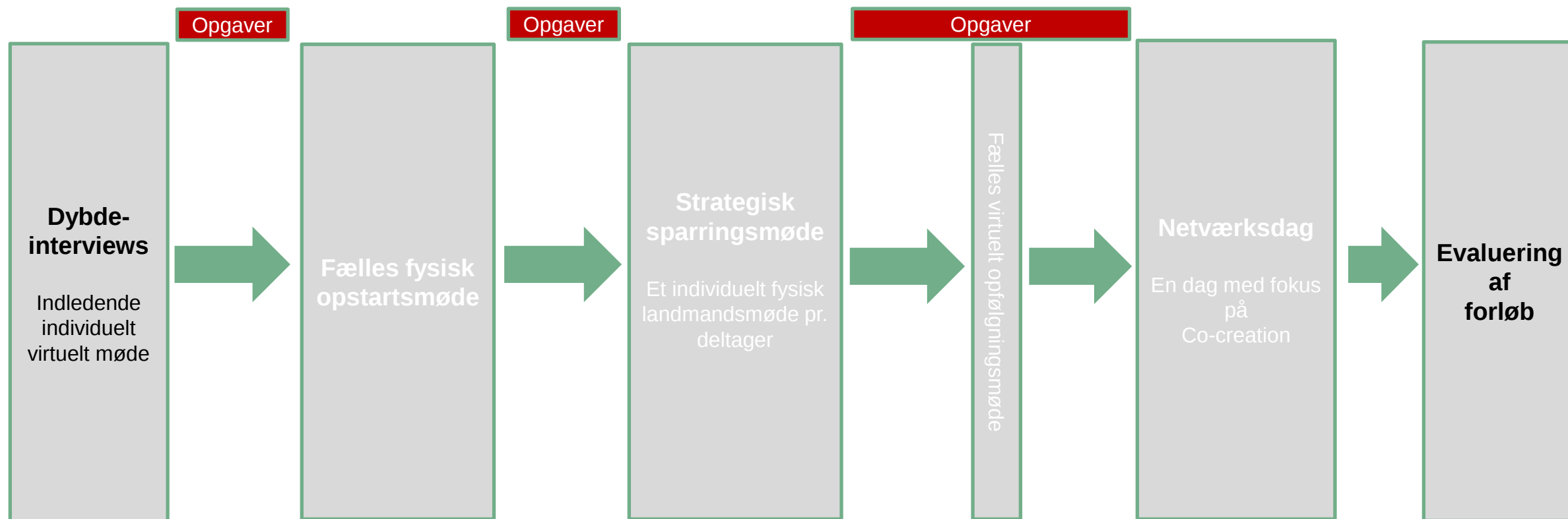
Risikostyring
Kerneforretning
Familievirksomhed – ankeret
Forøgelse markedsværdien

Fra opfølgningsmødet

- "Jeg er nervøs for at skrive alle opfyldte mål, jeg vil gerne have lidt på kistebunden."
- "Det er min største frygt, at jeg i det her arbejde kommer for langt væk fra mine medarbejdere."
- "Jeg har udfyldt mere i ESG-rapporten siden sidst, det er noget, jeg vil afsætte penge til næste år"
- "Vi skal passe på med at sætte et monster i gang, som vi ikke kan fortsætte"
- "Personligt skal man kunne se sig ind de punkter, man arbejder med. Det er vigtigt, at vi arbejder med noget, der kan lykkes og er naturligt."
- "I mine øjne er rapporteringen den mindste del, der er jo en skov af tiltag ud fra mappingen, så det er bare at spidse blyanten."

Forløbet - opgaver

Forløbet overordnet

Opgaver i forløbet – *et tilbud ingen tvang*

Før første fysiske fællesmøde

- Virksomhedsoverblik til præsentation af virksomhed
- ESG-ledelsesrapportering – Kernefortælling
- Personligt udviklingskort 1 + 2

Før de individuelle fysiske møder / advisory board møde

- Udvidet SWOT-analyse af virksomheden
- De strategiske spørgsmål
- Det strategiske hus
- Strategiske handlingsplaner for bæredygtig udvikling af virksomheden
- Ledelsesberetning
- Dagsorden til advisory board møde
- Iværksatte tiltag for en bæredygtig udvikling
- Fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling
- Økonomiske hoved- og nøgletal for de sidste 5 år / Strategisk nøgletalsrapport

Før det virtuelle fælles opfølgningsmøde

- Opsamling – hvad jeg har arbejdet med til nu, de 3 største potentialer for bæredygtig udvikling af min virksomhed, de 3 største barrierer for fremdrift i arbejdet, hvad jeg særligt har rykket på

Før sidste fysiske fælles netværksdag

- ESG-ledelsesrapportering - Iværksatte og fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling

Opgaver i forløbet – *et tilbud ingen tvang*

Før første fysiske fællesmøde

- Virksomhedsoverblik til præsentation af virksomhed

- ESG-ledelsesrapportering – Kernefortælling

Personligt udviklingskort 1

MÅL	AT OPTIMERE MARKEDSVÆRDIEN AF MIN VIRKSOMHED MED BÆREDYGTIG UDVIKLING		
INDSATS-OMRÅDER	Personlig indsigt	Virksomheds- og forretningsforståelse	Virksomledelse og eksekvering
MIN FOKUS-OMRÅDER	Mange ideer	Jeg mangler forståelse for ESG-afrapportering	
MIN KONKRETE ADFÆRD I DAG	Få bragt ideerne til handling er en udfordring	Jeg får ikke afsat tid til at sætte mig ind i det	

Personligt udviklingskort 2

Hvilken konkret adfærd ønsker jeg?	Hvilke barrierer forhindrer denne adfærd?	Hvilken løsning kan hjælpe mig over barriererne?	Test løsningen i din dagligdag - Virker det?
At bringe ideer til handling	Jeg får for mange ideer, jeg ikke gør noget ved	Afsæt tid til ideudvikling – sætte dato på eksekvering eller afprøvning – test evt. i mit gådråd Jeg afsætter en time i ugen – skriver ideer på pair, undersøger og afprøver ideen for gådrådet ved næste møde	

Opgaver i forløbet – *et tilbud ingen tvang*

Før de individuelle fysiske møder / advisory board møde

- Udvidet SWOT-analyse af virksomheden

- De strategiske spørgsmål

- Det strategiske hus

- Strategiske handlingsplaner for bæredygtig udvikling af virksomheden

- Økonomiske hoved- og nøgletal for de sidste 5 år / Strategisk nøgletalsrapport

8 deltagere

Opgaver i forløbet – *et tilbud ingen tvang*

Før de individuelle fysiske møder / advisory board møde

➤ Ledelsesberetning

➤ Dagsorden til advisory board møde

➤ Iværksatte tiltag for en bæredygtig udvikling

➤ Fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling

Læringspunkter fra forløbet – fra projektet

- Hvad tænker du?

Opgaver

- Opgaverne er som forventet blevet modtaget meget forskelligt.
- Skriftlighed er en udfordring for nogle af deltagerne
- Andre deltagere har ”manglet tid” – eller har nedprioriteret at arbejde med opgaverne
- Forløbet har vist at opgaverne er vigtige for at få deltagerne til at danne fokus i deres arbejde med ESG og bæredygtig udvikling.
- De der ikke har arbejdet med opgaverne, har lært af snakken med de øvrige deltagere og det resultat de er kommet frem til i deres arbejde.

Temaer omkring governance

- i en bæredygtig kontekst

HUSK

- at kigge i din egen ESG ledelsesrapport
- at dele din egen ESG Ledelsesrapport

ESG Ledelsesrapportering

Ivan

Landmandens rapportering - overordnet

- **Financial Reporting / Økonomisk rapportering**
 - Virksomhedens økonomiske bæredygtighed / robusthed
 - **Fundamentet for**
 - samarbejdet med den finansielle samarbejdspartner
 - virksomhedens rating hos den finansielle samarbejdspartner
- **Non-Financial Reporting / ESG ledelsesrapportering**
 - **Virksomhedens redegørelse for samfundsansvar**

(Non-Financial-Reporting-Directive (NFRD) og det foreslåede Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD))
 - **Fundamentet for**
 - redegørelse om samfundsansvar – hvordan virksomheden integrerer, bl.a.:
 - *miljø- og klimamæssige forhold*
 - *sociale forhold*
 - *menneskerettigheder*
 - *bekæmpelse af korruption*
 - i deres forretningsstrategi og forretningsaktiviteter.
 - samarbejdet med den finansielle samarbejdspartner og landbrugets værdikæde

Flere niveauer:

- ESG rapportering**
- ESG Ledelsesrapportering**

1) Databaseret ESG rapportering

- ### Sociale forhold i virksomheden

	Indikator	Enhed	2020	2015	Sæmmerådighedsgrænse
Dyrevelfærd	Kølededighed	Pct.			3,9 ¹
	Kalvededighed	Pct.			7,3
	Mykrobesprosser	Pct.			15
	Celfald, møjse				
	Hygeforholdene				
Socialt ansvar	Tage ansvar for de, der står udenfor arbejdsmarkedet				
	Uddanne fremtidens lændere, ved at tage praktikanter, elever og studerende ind				

¹ Gennemsnitsværdier for sæmmerådighedsindsatser i DMS (Gennemsnitsværdier)

Forhold i virksomhedsledelsen

	Indikator	Enhed	2020	2019
Virksomhedsledelse	Vi har en nedskrevet strategi for virksomheden, der sætter retning for dens udvikling			
	Vi anvender aktivt vores strategi i ledelsen af virksomheden	1 Nej		
	Vi anvender driftsbudget for planlægning og opfølgning	2 lav grad		
	Vi har planer for at sikre den fortsatte drift ved kritiske nedbrud og brændte kriser	51 meget grad		
	Vi søger inspiration og sparring fra personer udenfor virksomheden	4 høj grad		
	Vi er åbne og imødekomende om vores virksomhed	51 meget høj grad		

SEGES
INNOVATION

2) ESG Ledelsesrapportering

- Mit personlige fokusområde

Fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling

Iværksatte tiltag for en bæredygtig udvikling

Miljømæssige tiltag	Sociale tiltag	Tiltag for virksomhedsledelsen
• Vi har i 2020 haft fokus på at udfellige ukarante produktionsarealer til natur for at styrke naturen samt øge produktiviteten • Vi laver cykleanalyser fra at gylle – gødgøringstilpasset ud fra analyse • Kompost fra genbrugsbetaling spredes ud på markerne for at forbedre jordkvaliteten	• Vi er dyt i flere projekter, der skal styrke diversificeringen blandt vores grønt. Eksempelvis har vi et stort fokus på freydelser på vores søer • Vi investerer i relevant teknologi for at løse manuelle arbejder og forbedre arbejdsmiljøet • Vi har fokus på løbende at involvere vores omgivelser og samfund, ved at involvere indbydere i aktiviteter	• Afbundet omkring virksomheden

The diagram illustrates the progression of a business plan through five stages, each represented by a numbered circle containing an icon:

- 1. Mål og vision**: Represented by a target icon. The text describes a personal idea for a business, such as a cafe, and the initial vision of its success.
- 2. Analyse af mulighederne**: Represented by a magnifying glass icon. The text describes the process of researching the market, identifying competitors, and assessing the viability of the idea.
- 3. Planlægning af virksomheden**: Represented by a person at a desk icon. The text describes the process of creating a business plan, including financial projections, marketing strategies, and operational details.
- 4. Skrivelse af virksomhedsplan**: Represented by a document icon. The text describes the process of writing the business plan, including the executive summary, market analysis, and financial statements.
- 5. Status**: Represented by a person in a suit icon. The text describes the final stage where the business plan is completed and the business is launched.

Arrows connect the circles in a sequence, indicating the flow of the process.

SEGES
INNOVATION

Flere niveauer:

- ESG rapportering

- ESG Ledelsesrapportering

ESG-hoved- og nøgletalsoversigt

	Enhed	Mål	2021	2020	2019	2018	2017
Environment - miljødata							
CO ₂ e, scope 1	Tons	4.200	4.389	4.479	4.658	4.751	4.870
CO ₂ e, scope 2	Tons	2.500	2.679	2.734	2.843	2.900	2.973
Energiforbrug	GJ	48.000	48.619	49.611	51.595	52.627	53.943
Vedvarende energiandel	%	52	51	49	46	39	32
Vandforbrug	m ³	1.325	1.352	1.380	1.435	1.464	1.501
Social - sociale data							
Fuldtidsarbejdsstyrke	FTE	4.450	4.498	4.510	4.690	4.971	5.369
Kønsdiversitet	%	40	40	38	37	33	32
Kønsdiversitet for øvrige ledelseslag	%	33	30	31	24	22	17
Lønforinkel mellem køn	Gange	1,0	1,2	1,2	1,2	1,3	1,4
Medarbejderomsætningshastighed	%	10	11	11	12	12	13
Sygefravær	Dage/FTE	4,5	5,3	5,4	5,6	6,0	6,4
Fastholdelse af kunder	%	88	85	87	83	81	79
Governance - ledelsesdata							
Bestyrelsens kønsdiversitet	%	33	33	33	17	0	0
Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder	%	98	95	92	92	90	92
Lønforinkel mellem CEO og medarbejdere	Gange	22	23	22	21	21	20

Flere niveauer:

- ESG rapportering

- ESG Ledelsesrapportering

ESG ledelsesrapportering

Landmanden

- Udviklings- og opfølgningssværktøj for en bæredygtig udvikling af virksomheden

Landmanden og den finansielle sektor

- Dokumentation / rapportering for at opnå bæredygtig finansiering

Landmanden og Årsregnskabsloven

- Rapportering om indsatser på ESG i forhold til lovpligtig redegørelse for samfundsansvar i henhold til paragraf 99a i årsregnskabsloven
 - Regnskabsklasse C – virksomheder, som i to på hinanden følgende regnskabsår, overskrider mindst to af nedenstående tre størrelsesgrænser:
 - balancesum 156 mio. kr., nettoomsætning 313 mio. kr. og 250 heltidsbeskæftigede
 - Regnskabsklasse D – børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber

ESG Ledelsesrapportering

- landmandens tværfaglige ledelsesrapportering – eksempler på indsatsområder

E

Klima

Forbrug af
ressourcer

Recirkulering

Lavbundsgrunde

Biodiversitet

Luftkvalitet

Vand

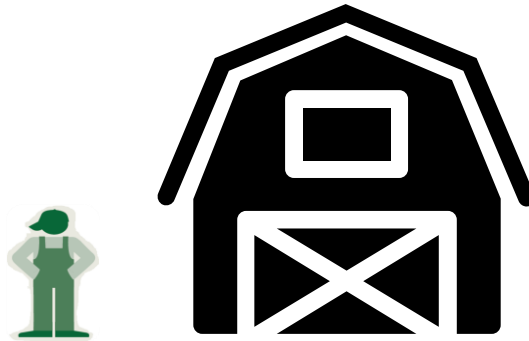
Markens
frugtbarhed

Nedbringe
miljørisici

ESG LEDELSESRAPPORTERING

- DEN SAMLEDE VIRKSOMHED
- KRAV OM TVÆRFAGLIGT FOKUS

ESG Ledelsesrapportering

S

Husdyrenes
sundhed og
velfærd

Arbejdsforhold
og arbejdsmiljø

Omverden

Socialt ansvar

G

Compliance

Virksomhedsledelse

Lederskab

Whistleblower
ordning

Kommunikation

SEGES
INNOVATION

ESG Ledelsesrapportering

- Non-Financial Reporting
- Virksomhedens redegørelse for samfundsansvar
- Optimering af virksomhedens markedsværdi med bæredygtig udvikling som omdrejningspunkt
- Risikostyring
- Opfølgning og fremdrift på den bæredygtige udvikling

Fokus:

- ophæng til virksomhedsstrategien
- året der gik og året der kommer

Indhold i virksomhedens ESG-ledelsesrapport

1. Kernefortælling
2. Iværksatte tiltag for en bæredygtig udvikling
3. Fremtidige tiltag for en bæredygtig udvikling
4. ESG-forhold i virksomheden
5. Anvendt praksis

- E** Miljømæssige forhold:
- Klimaudledning
 - Natur og biodiversitet
 - Vand- og luftkvalitet

- S** Sociale forhold:
- Husdyrenes sundhed og velfærd
 - Arbejdsforhold og arbejdsmiljø
 - Socialt ansvar

- G** Forhold i virksomhedsledelsen:
- Virksomhedsledelse
 - Økonomi

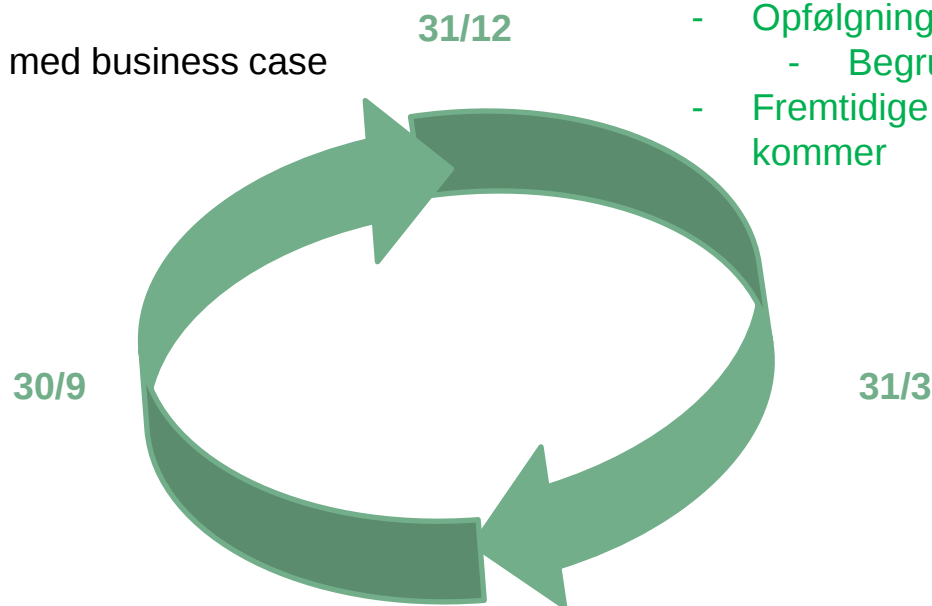
ESG ledelsesrapportering – Oplæg til landmandens årshjul

4. Opfølgning og refleksion på ESG Ledelsesrapportering

- Iværksatte tiltag og mål for bæredygtig udvikling
- Opfølgning på iværksatte tiltag
 - Refleksion over afvigelser – positive og negative
- Opdateret plan for tiltag for at nå mål
- Ideer til nye tiltag kommende år– gerne med business case

1. ESG Ledelsesrapportering til den finansielle sektor

- Kernefortælling – opdateret fra sidste års rapportering
- Iværksatte tiltag og mål for bæredygtige udvikling for året der er gået
- Opfølgning på iværksatte tiltag i forhold til det vi forventede
 - Begrundelse for afvigelser – positive og negative
- Fremtidige tiltag og mål for bæredygtig udvikling for året der kommer

3. Opfølgning og refleksion på ESG Ledelsesrapportering

- Iværksatte tiltag og mål for bæredygtig udvikling
- Opfølgning på iværksatte tiltag
 - Refleksion over afvigelser – positive og negative
- Opdateret plan for tiltag for at nå mål
- Ideer til nye tiltag

2. Opfølgning og refleksion på ESG Ledelsesrapportering

- Iværksatte tiltag og mål for bæredygtig udvikling
- Opfølgning på iværksatte tiltag
 - Refleksion over afvigelser – positive og negative
- Opdateret plan for tiltag for at nå mål
- Ideer til nye tiltag

Tema ESG Ledelsesrapport

Hvordan ser I, at dette tema påvirker

- jeres virksomhed
- jeres arbejde med bæredygtig udvikling
 - jeres ESG Ledelsesrapport

HUSK

- at kigge i din egen ESG Ledelsesrapport
- at dele din egen ESG Ledelsesrapport

Risiko i en bæredygtig kontekst

Søren

Risiko i en bæredygtig kontekst

Disclosure Requirement GOV-5 - Risk management and internal controls over sustainability reporting

32. **The undertaking shall disclose the main features of its risk management and internal control system in relation to the sustainability reporting process.**
33. The objective of this disclosure requirement is to provide an understanding of the undertaking's risk management and internal control processes in relation to sustainability reporting.
34. The disclosure shall include the following:
 - (a) the scope, main features and components of the risk management and internal control system in relation to sustainability reporting;
 - (b) the risk assessment approach followed, including the risk prioritisation methodology;
 - (c) the main risks identified, actual and potential, and their mitigation strategies including related controls;
 - (d) a description of how the undertaking integrates the findings of its risk assessment and internal controls as regards the sustainability reporting process into relevant internal functions and processes; and
 - (e) a description of the periodic reporting of the findings to the administrative, management and supervisory bodies.

-relatedede risici

Disclosure Requirement related to IRO-1 on description of processes to identify and assess material biodiversity and ecosystem-related impacts, risks and opportunities

21. The description of the process shall include whether and how the undertaking:

- (a) has identified and assessed actual and potential impacts on biodiversity and ecosystems at own site locations and in the value chain, including assessment criteria applied;
- (b) has identified and assessed dependencies on biodiversity and ecosystems and their services at own site locations and in the value chain, including assessment criteria applied, and, if this assessment includes ecosystem services that are disrupted or likely to be;
- (c) identified and assessed transition and physical risks and opportunities related to biodiversity and ecosystems, including assessment criteria applied based on its impacts and dependencies¹¹..
- (d) considered systemic risks to:
 - (i) its own business model; and
 - (ii) society as a whole in its assessment of biodiversity and ecosystems-related risks.

ESRS E2
Pollution

ESRS E3
Water and marine resources

ESRS E5

Resource use and circular economy

ESRS S3 Affected communities

SEGE
INNOVATI

ESRS E4 Biodiversity and ecosystems

ESRS S1 Own workforce

EU Taxonomy Compass

[Home](#)
[EU Taxonomy Compass](#)
[Activities by sector ▾](#)
[Home](#) > [EU Taxonomy Compass](#)

EU Taxonomy Compass

⬆	Sector	⬆	Activity	Climate mitigation	Climate adaptation	Water	Circular economy	Pollution prevention	Biodiversity
	Arts, entertainment and recreation		Creative, arts and entertainment activities		⊕ E				
	Arts, entertainment and recreation		Libraries, archives, museums and cultural activities		⊕ E				
	Arts, entertainment and recreation		Motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities		⊕ E				
	Construction and real estate		Acquisition and ownership of buildings	⊕	⊕				

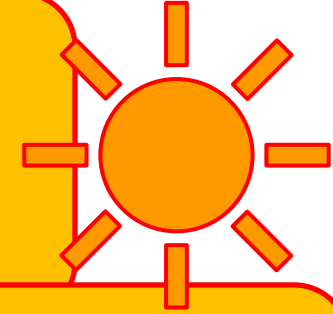
Vejrfænomener +

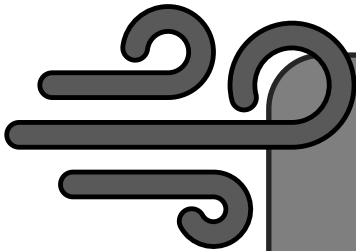
Længerevarende/
kraftig regn udenfor
sæson

Ekstrem nedbør
(mængde / varighed)

Høje temperaturer
over længere tid
udenfor sæson

Ekstreme
temperaturer (højde
og varighed)

Ekstreme
vindstyrker

Vandstandsstigning

Risici ved vejrfænomener

Længerevarende /
kraftigt regn udenfor
sæson

Ekstrem nedbør
(mængde / varighed)

- Udfordringer med husdyrhold på friland (tilvækst, ydelse, trivsel, sygdomme, m.m.)

- Mistede afgrøder (såning, pasning, høst)
- Forringet høst kvalitet/afregning
- Øgede mark-/maskinomkostninger
- Øget udvaskning af næringsstoffer...
- Tab af dyrkbart areal pga erosion og/eller vandindhold

Risici ved vejrfænomener

- Spiring, vækst og modning kan påvirkes kraftigt. Afgrøden kan mistes.
- Især udfordring for vand- /vandingskrævende afgrøder.
- Ændrede forhold for skadedyr og sygdomme.
- Afgrøder kan mistes til skovbrande.

SEGES
INNOVATION

Høje temperaturer
over længere tid
udenfor sæson

Ekstreme
temperaturer (højde
og varighed)

- Husdyr kan tørste, mistrives og dø

Risici ved vejrfænomener

- Stalde og andre produktionsanlæg kan blive kraftigt beskadiget. Materielle tab og risiko for produktionstab. Let sæsonafhængig.
- Afgrøder kan permanent ødelægges. Forskellig effekt ved foder og konsum. Stærkt sæsonafhængig.

Ekstreme
vindstyrker

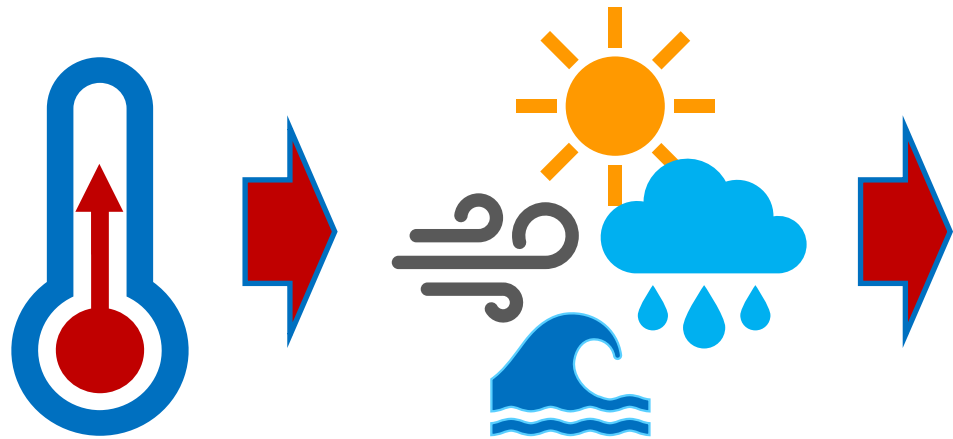
Risici ved vandstandsstigning

- Øget risiko for oversvømmelser i kystnære og lavtliggende områder.
- Græsningsarealer kan oftere ligge under vand og i længere tid.
- Forhøjet saltindhold kan forringe planteproduktion.

Vandstandsstigning

Det kan påvirkes af klimaændringer

DIREKTE: Øgede/ændrede risici for landbrugsproduktion (fødevarer)

INDIREKTE: Ændret brug af land

INDIREKTE: Lovgivning, afgifter, subsidier

INDIREKTE: Ændret forbrug

INDIREKTE: Bevægelser i investeringer

Tema Risiko

Hvordan ser I, at dette tema påvirker

- jeres virksomhed
- jeres arbejde med bæredygtig udvikling
 - jeres ESG Ledelsesrapport

HUSK

- at kigge i din egen ESG ledelsesrapport
- at dele din egen ESG Ledelsesrapport

Medarbejderinddragelse i arbejdet med ESG
Ditte

En udfordring

At motivere medarbejderne

Hvor skal bæredygtigheden bo?

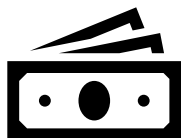
Central
bæredygtighedsfunktion?

Som en del af driften?

Plusser ved medarbejderinddragelse

Investeringen øges

Chancen for succesfuld implementering af tiltag forøges

Medarbejderengagement

Mening og stolthed

Omdømme

Rygter spredes

Processen

Opstille KPI'er for virksomheden
(Interne og eksterne skal imødekommes)

Fællesmøder om tiltag

Forståelse af ESG

Løbende dialog om evt. forbedringer

Opfølgning på KPI'er

En del af personalehånd-bogen
– introduktion til medarbejdere/nye medarbejdere

Generelle aspekter, som gælder alle virksomheder ift. at forankre arbejdet med bæredygtig udvikling

1. Det begynder i toppen
2. Klar ansvarsfordeling
3. Integration i eksisterende forretningsmodel
(eller en ny forretningsmodel?)
4. Fleksibilitet → medarbejderengagement

Bæredygtig ledelse af Jeanette Fangel Løgstrup, 2022

Råd til vellykket forankring af arbejdet med bæredygtig udvikling – Et udpluk

1. Forankring i ledelsen og evt. bestyrelse
2. Lad de ansvarlige ledere drive deres del
3. Lad det løbende indgå i ledelses forretningsmæssige drøftelser
4. Få medarbejderne med på rejsen gennem uddannelse og tydelig kommunikation
5. Følg op og lad relevante KPI'er indgå i den løbende ledelsesrapportering
6. Lad ESG indgå i ledelsens og medarbejdernes performance (og løn?)

Bæredygtig ledelse af Jeanette Fangel Løgstrup, 2022

Hvordan skal virksomhedens arbejde med ESG og bæredygtig udvikling implementeres og drives på tværs af organisationen?

Skal alle medarbejderne "uddannes", og hvordan får I dem med på rejsen?

Tema Medarbejderinddragelse

Hvordan ser I, at dette tema påvirker

- jeres virksomhed
- jeres arbejde med bæredygtig udvikling
 - jeres ESG Ledelsesrapport

HUSK

- at kigge i den egen ESG ledelsesrapport
- at dele din egen ESG Ledelsesrapport

Optimering af virksomhedens markedsværdi

Søren

Omverdenen

Udfordring ➡ Trend ➡ Mulighed / Risiko

Optimér din virksomheds markedsværdi med bæredygtig udvikling - 7. september 2022

Ved Søren Bisp – SEGES Future Farming – sobi@seges.dk – 21 789 777

SEGES
INNOVATION

Omverdensanalyse for stærke trends og katalysatorer frem mod 2030

2030⁺

- **Biomaterialer** - 3D-print, polymerer, biofuel
- **Cirkulær** – Designs for cirkulære værdikæder
- **Landbrug på nye arealer** – Vertical, urban, bioreaktor
- **Arealer til nye brug** – Energi, energi, energi... og natur
- **Samfundskontrakt / -kontakt** Et eksplicit og revitaliseret "Vi"

SEGES
INNOVATION

markedsværdi

energi

social

bygninger

areal

risiko

ESRS

omverden

ord

data

Gennemrenoveret svineproduktion – 1000 søer til 30 kg.

Thorupgårdsvej 55, 8600 Silkeborg

Thorupgård er en særdeles rationel og velholdt svineproduktionsbedrift med tilhørende 134,3 ha jord og med en produktion til 1.000 søer med produktion af 35.000 smågrise til 30 kg. Sundhedsstatus er blå SPF. Anlægget er komplet gennemrenoveret i 2019/20 og fremstår som nyt produktionsklart anlæg i mindst 15 år frem. Tilhørende velholdt og præsentabel bolig på 228 m².

Thorupgårdsvej 34 er højt beliggende overfor hovedejendommen. Her er god karantænestald med 170 stipladser, maskinhus og en stor bolig på 240 m².

Desuden yderligere 1 god bolig på 230 m².

Bedriften sælges i fuld drift.

Ejendommen er beliggende ved Voel.

Sagsnummer	11958
Ejendomstype	Svineproduktion
Kontantpris	51.000.000 kr.
Grundareal	134.28 ha
Byggeår	1937
Boligareal	218 m ²
Energimærke	E

[Hent salgsoptilling og dokumenter](#)

[Bestil fremvisning](#)

[Sælg din ejendom](#)

Markedsværdien er med fokus på landbrugs- ejendommen i frit salg

Muligheder kan trække markedsværdien op

Gennemrenoveret svineproduktion – 1000 søer til 30 kg.

Thorupgårdsvej 55, 8600 Silkeborg

Thorupgård er en særdeles rationel og velholdt svineproduktionsbedrift med tilhørende 134,3 ha jord og med en produktion til 1.000 søer med produktion af 35.000 smågrise til 30 kg. Sundhedsstatus er blå SPF. Anlægget er komplet gennemrenoveret i 2019/20 og fremstår som nyt produktionsklart anlæg i mindst 15 år frem. Tilhørende velholdt og præsentabel bolig på 228 m². Thorupgårdsvej 34 er højt beliggende overfor hovedejendommen. Her er god karantænestald med 170 stipladser, maskinhus og en stor bolig på 240 m².

Desuden yderligere 1 god bolig på 230 m².

Bedriften sælges i fuld drift.

Ejendommen er beliggende ved Voel.

Sagsnummer	11958
Ejendomstype	Svineproduktion
Kontantpris	51.000.000 kr.
Grundareal	134,28 ha
Byggeår	1937
Boligareal	218 m ²
Energimærke	E

Hent salgsopstilling og dokumenter

Bestil fremvisning

Salg din ejendom

Risici kan trække markedsværdien ned

En ESG- ledelsesrapport kan bruges til at arbejde strategisk med sin virksomheds markedsværdi

Tema Markedsværdi

Hvordan ser I, at dette tema påvirker

- jeres virksomhed
- jeres arbejde med bæredygtig udvikling
- jeres ESG Ledelsesrapport

HUSK

- at kigge i din egen ESG Ledelsesrapport
- at dele din egen ESG Ledelsesrapport

Væsentlighed og dobbelt væsentlighed
Ivan

Væsentlighed for virksomheden

Bæredygtige E-ESG tiltag i virksomheden

Eksempel

- 1. Mapping af potentielle bæredygtige tiltag i virksomheden og væsentlighedsanalyse

Economy		Environment		Social		Governance	
Bæredygtige tiltag	Væsentlighed	Bæredygtige tiltag	Væsentlighed	Bæredygtige tiltag	Væsentlighed	Bæredygtige tiltag	Væsentlighed
Økonomisk robusthed		Genskabe natur		Medarbejdertrivsel		Energi – solceller	
Drift/afkast		Biomasse til gødskning		DISC – analyser		Energi - vindmøller	
Bundlinje		Affaldshåndtering		Kompetenceudvikling		Compliance	
Konsolidering		Skov - PEFC certificeret		Fælles høstfest		Risikospredning – planteproduktion udgør p.t. 80% af oms.	
Likviditet		Naturprojekt – læhegn		Medarbejderbonus		Virksomhedsledelse	
		Klima alternative afgrøder / biomasse		Flexjobs		Lederskab	
		Præcisionslandbrug		Omverdens fokus		Oplevelsesøkonomi	
		Klimabelastning		Arbejdsforhold		Virksomhedsstrategi	
		Biodiversitet		Kompetenceudvikling		Kommunikation – internt/eksternt	
		Forbrug af ressourcer				Data til forretningsudvikling	
						Bestyrelse	
						kapitalberedskab	

2. Vurdering af væsentlighed for virksomhedens bæredygtige udvikling - score:

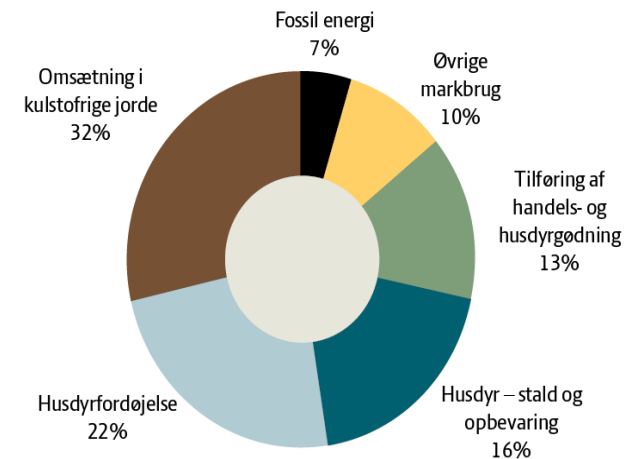
0 – ikke væsentligt tiltag for virksomhedens bæredygtige udvikling

4 – meget væsentligt tiltag for virksomhedens bæredygtige udvikling

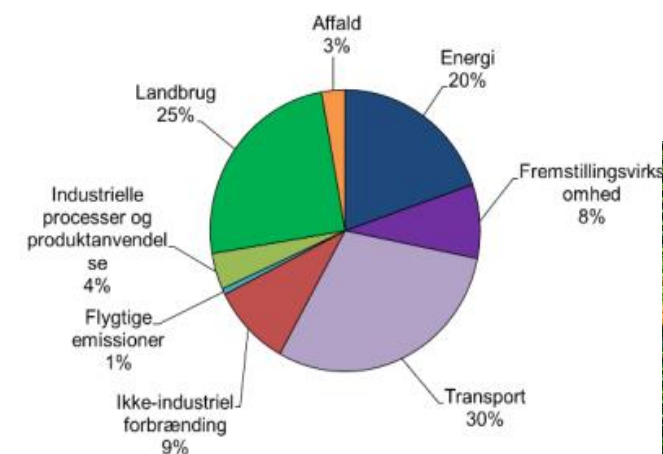
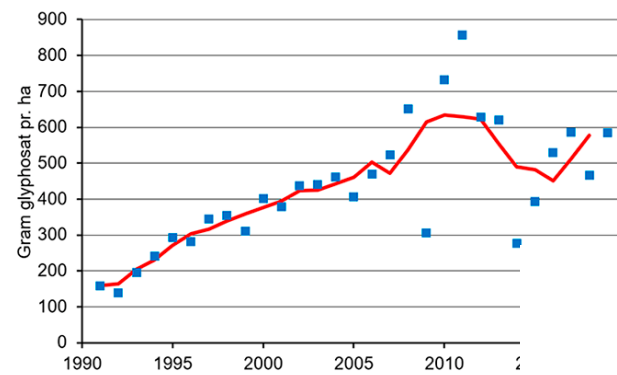

Væsentlighed for virksomhedens interesser

Virksomhedens interessenter

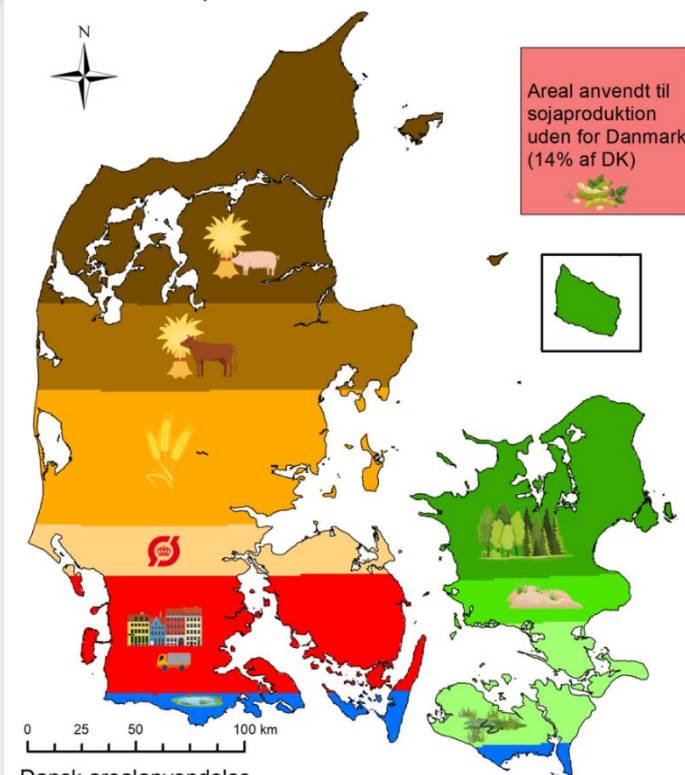

Glyphosat-salg 1990-2020

Sådan bruges Danmarks areal

- hvis man samlede alt landbrug, byer, skov, vand mv. i hvert sit område

Dansk arealanvendelse samt andel af hele Danmark i %

- Konventionelle svin og andre enmavede dyr (22%) (Primært foder)
- Øvrig konventionel landbrug (18%)
- Konventionelle kvæg og andre drøvtyggere (15%) (Primært foder)
- By og infrastruktur (14%)
- Skov (13%)
- Økologisk landbrug (7%)
- Mose, eng, strandeng og anden våd natur (6%)
- Klit, hede, overdrev, skrænt og anden tør natur (4%)
- Sø eller å (3%)

Kilder: Rapport nr. 20, Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (2013), Artikel i JAKTUELT "Klimagasser og sojaimport" (2020), Rapport nr. 55, Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (2015), Rapport nr. 159, Nationalt center for miljø og Energi (2019) - se links på Videnskab.dk

Værdikæden - Klima og Bæredygtighed

Vertikal videns integration?

KLIMAHANDLINGSPLAN

Allerede i 2021 fjerner vi 79% af
klimaaftrykket fra
osteproduktionen – målet er 100%

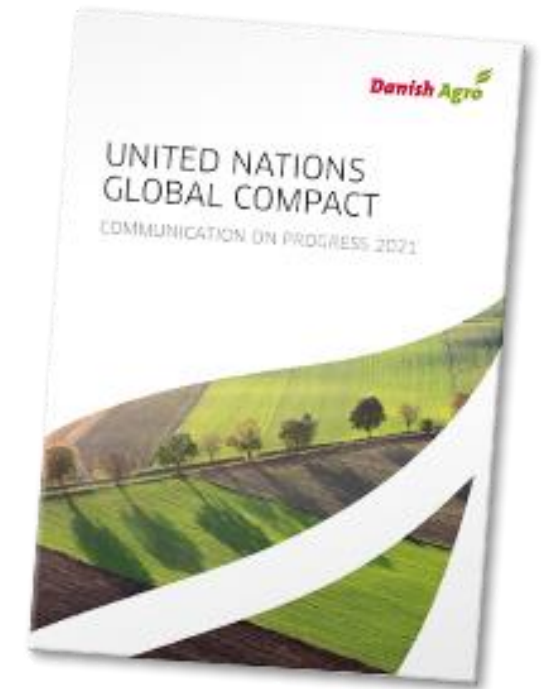
Them Andelsmejeri har i samarbejde med
Økologisk Landsforening og SEGES udarbejdet
en
klimahandlingsplan, som på kort sigt betyder en
drastisk reduktion af klimaaftrykket fra
osteproduktionen.

Allerede i år skærer vi 79% af CO₂e-udledningen
ved at skifte til grøn strøm. På lidt længere
sigt skal mejeriet være totalt CO₂-neutralt.

Download klimahandlingsplanen.

Vestjyllands Andel er vi "Sammen om praktisk innovation".
– Det innovative aspekt kommer i spil, når vi sætter fokus på
vores nyåbnede søstjernefabrik, nye teknikker inden for
roedyrkningen, fremtidens hvedesorter, robotfoder med
kagemix, mineralblandinger, vækstblandinger til grise og
meget andet.

SEGES
INNOVATION

Dobbelt væsentlighed

Inspiration EU Lovgivning og ESRS

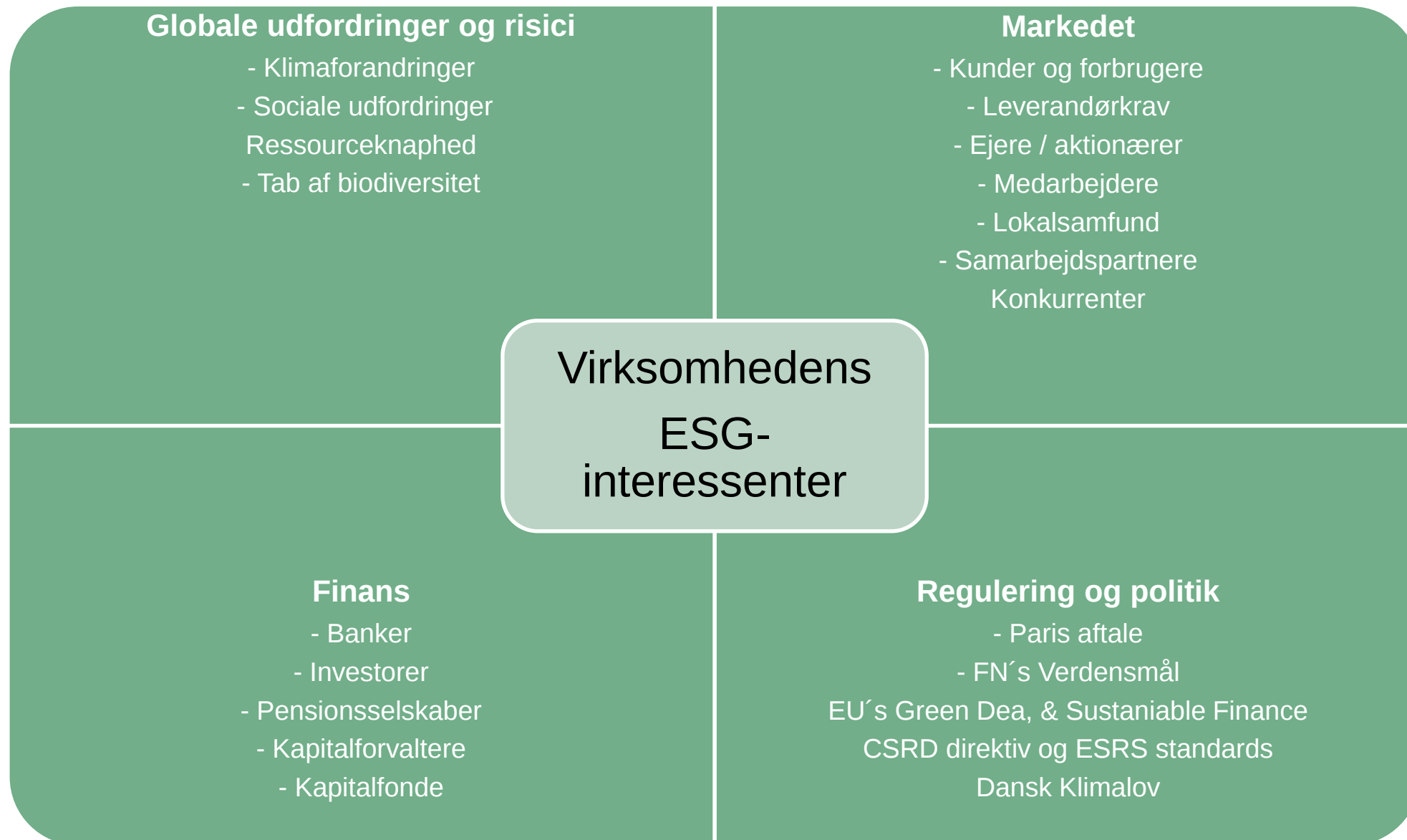
Impact-investeringer er et af de helt store *buzzwords* lige nu både i startup-verdenen og den finansielle sektor.

- Enhver venturefond med respekt for sig selv har i dag en impact-afdeling eller -portefølje. Flere og flere investorer slår sig op på at være decideret impact-fokuserede, og store etablerede institutioner som banker og pensionsfonde er også begyndt at rykke i den bæredygtige retning. Og kigger man på nogle af de startup-virksomheder, som de seneste år virkelig er lykkedes med at hente store summer til videre skalering, er flere af dem impact-drevne.
- En af de store forandringer i forhold til bæredygtigheds rapportering handler om **”double materiality” – eller ”dobbelt væsentligheds princip”**
- - EU’s Corporate Sustainability Reporting Directive-initiativ er også relevant for impact-området, da det introducerer double materiality-princippet, dvs. både **outside in (miljø- og samfunds-risici på virksomheden)**, men også **inside out (hvordan virksomhedens aktiviteter påvirker eksempelvis klimaet)**. Det kan medvirke til at screene hvilke virksomheder, som reelt positivt påvirker verdenen med deres aktiviteter (altså impact).

Interessentanalyse

Eksempel

- mapping af virksomhedens interessenter ud fra et væsentlighedsprincip

De finansielle samarbejdspartnere

- Væsentlighed for dem - *”et skud fra hoften”*

- **Økonomisk robusthed**

- Soliditet
- Afkastningsgrad
- Likviditet

- **Governance**

- Virksomhedsledelse
- Lederskab
- Risikostyring
- Compliance
- Kommunikation

- **Social**

- Samfundsansvar
- Socialt ansvar
- Arbejdsforhold og arbejdsmiljø

- **Environment**

- CSRD / ESRS
- EU-taksonomi
- Klima
- Biodiversitet

GRISEPRODUKTION GENERELT

- Eksempler på indsatser for grøn omstilling og bæredygtig udvikling

Udfordringer – primært klimafokus:

- Metan
- Ammoniak
- Lugt
- Gylle og gylletank
- Foder
- Importeret foder og klimabelastning
- Slagtegrisestalde

Potentielle indsatsområder:

- Luftrensning
- Hyppig udslusning
- Miljøteknologier
- Produktionsområder
- Klimavenligt foder
- Samarbejde i og med værdikæden

Danish Crown Bæredygtighedsprogram

- Væsentlighed for dem

Klima

- Produktionseffektivitet
- Fodersammensætning
- Produktion af foderafgrøder
- Staldsystemer og teknologier
- Gyllehåndtering
- Biogas

Dyrevelfærd

- Sygdomme, dødelighed og brug af antibiotika

Socialt ansvar

- Arbejdspladsvurderinger
- Ansættelseskontrakter

MÆLKEPRODUKTION GENERELT

- Eksempler på indsatser for grøn omstilling og bæredygtig udvikling

Udfordringer – primært klimafokus:

- Foderarealer
- Foder
- Gødskning af fodermarker
- Metan udledning fra fordøjelsen
- Forbrugeren ser helst kørerne på græs

Potentielle indsatsområder:

- Udnytte ammoniak produceret på grøn energi / teknologi
- Udfase lavbundsarealer
- Skabe mere natur
- Genetisk udvikling
- Tilsætningsstoffer til foder
 - Bovair (-30% udledning), tang fedt via rapskager / rapsfrø (-8% udledning) eller stof X fra DLG (kemisk tilsætningsstof)
- Ko-emhætter – opsamle metan

Arla – big 5 (78% af forskelle i klimaftryk tilskrives disse 5 områder)

- Væsentlighed for dem

- Fodereffektivitet
- Proteineffektivitet
- Dyrenes robusthed (ko dødelighed som en indikator for køernes robusthed)
- Gødningsanvendelse
- Arealanvendelse

FOR AT BESKYTTE VORES FREMTIDIGE "RET TIL AT PRODUCERE" SKAL VI FREMSKYNDE INDSATSEN OG OPFYLDE VORES 2030- FORPLIGTELSE

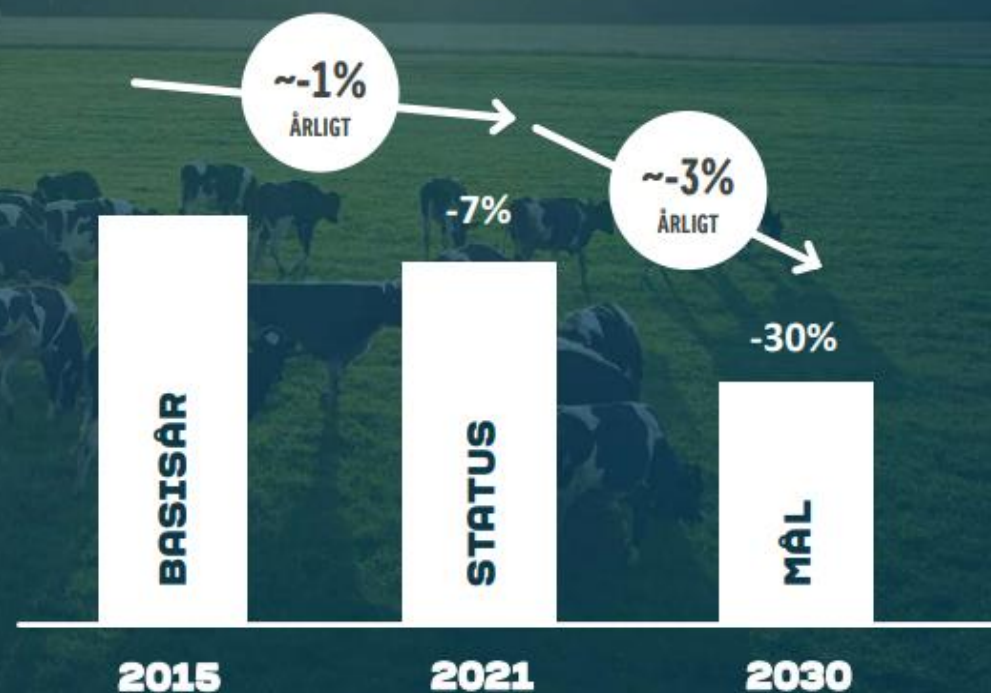

1,15

KG CO₂E/KG MÆLK I 2021

0,88

KG CO₂E/KG MÆLK I 2030*

* Det nødvendige ejermælksgennemsnit for at nå 2030-målet

HVERT POINT UDLØSER 0,03 EUROCENT KG/MÆLK OVEN I MÆLKEPRISEN – FLERE KLIMATILTAG VIL BLIVE TILFØJET

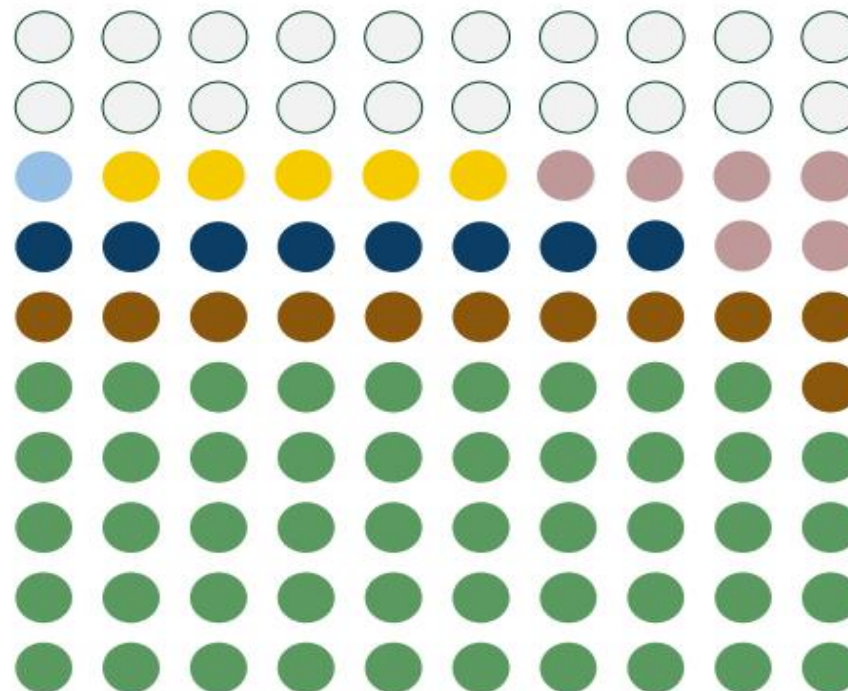

SAMLET ANTAL POINT FREMOVER:

**100 POINT =
3 EUROCENT**

TILGÆNGELIGE POINT FRA 2023:

**80 POINT =
2,40 EUROCENT**

○ FREMTIDIGE KLIMATILTAG

● OPBYGNING AF VIDEN

● VEDVARENDE
ELEKTRICITET

● HÅNTERING AF
HUSDYRGØDNING

● BIODIVERSITET OG
CARBON FARMING

● BÆREDYGTIGT FODER

● BIG 5

Bæredygtige ESG tiltag - virksomheden og dens interessenter

- Dobbelt væsentlighedsanalyse

BÆREDYGTIGE TILTAG / VIGTIGHED FOR LANDBRUGSVIRKSOMHEDENS INTERESSETER	AFGØRENDE				
	HØJ				
	MELLEM				
	LAV				
		LAV	MELLEM	HØJ	AFGØRENDE
	BÆREDYGTIGE TILTAG / VIGTIGHED FOR LANDBRUGSVIRKSOMHEDEN				

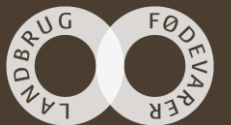
Tema Væsentlighed / dobbelt væsentlighed

Hvordan ser I, at dette tema påvirker

- jeres virksomhed
- jeres arbejde med bæredygtig udvikling
 - jeres ESG Ledelsesrapport

Frokost

SEGES

Workshop

Læringspunkter fra jeres arbejde med:

- bæredygtig udvikling
- hvordan det arbejde påvirker virksomhedens markedsværdi

Workshop

-Læringspunkter fra jeres arbejde med bæredygtig udvikling

Hver gruppe udarbejder en flipover med:

- Jeres fælles læringspunkter fra arbejdet med ESG og bæredygtig udvikling
- Hvordan mener I, at arbejdet med ESG påvirker virksomhedens bæredygtige finansiering?
- Hvordan mener I, at arbejdet med ESG og bæredygtig udvikling påvirker virksomhedens markedsværdi?

HUSK

- at kigge i din egen ESG ledelsesrapport
- at dele din egen ESG Ledelsesrapport

Workshop – Fremlæggelse

- Læringspunkter fra jeres arbejde med bæredygtig udvikling

Hver gruppe fremlægger deres flipovers

- de øvrige deltagere stiller spørgsmål, udfordrer og kvalificerer

Fælles drøftelse

- Hvordan kan arbejdet med ESG komme til at gøre en forskel i landbruget?
- Jeres fælles anbefalinger til andre af landbrugets ejer-/virksomhedsledere i forhold til arbejdet med ESG, bæredygtig udvikling og bæredygtig finansiering

Opsamling fra dagens program

- Hvad var godt?
- Hvad var mindre godt?
- Hvad tager jeg med hjem?

Næste step

- Virtuel evaluering af hele forløbet
5. december kl. 9.00-10.00?

- Skal vi ses igen Q2 2023
til en fælles drøftelse af fremdrift?

TAK
FOR
NU!